

Hur kan vilda pollinatörer gynnas i städer och tätorter

BAKGRUNDSFAKTA,
FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER
OCH GODA EXEMPEL

DECEMBER 2022

Innehåll

Förord	3
Inledning	4
Lär känna de vilda pollinatörerna	5
Vildbin	5
Fjärilar	5
Blomflugor	6
Antalet arter och individer minskar	7
Detta behöver vilda pollinatörer	8
Föda	8
Boplatser	10
Staden och vilda pollinatörer	11
Miljöer för både människor och vilda pollinatörer	11
Så kan vilda pollinatörer gynnas i staden	12
Goda exempel	16
Till sist	17

Förord

Vilda pollinatörer och pollinering har stor betydelse för biologisk mångfald, fungerande ekosystem och livsmedelsförsörjning. Under senare år har många studier visat att pollinerande insekter är allvarligt hotade och har minskat i antal både globalt och i Sverige.

Syftet med denna rapport är att sprida kunskap om vilda pollinatörer samt att underlätta och påskynda arbetet med att gynna dessa. I denna rapport ges exempel hur man kan gynna vilda pollinatörer i städernas parker, grönområden och planteringar. Naturvårdsverkets förhoppning är att materialet ska kunna vara ett stöd både för dig som arbetar med gestaltning, anläggning eller förvaltning av utemiljöer.

Parallellt med detta material har rapporten ”Kommunens arbete med vilda pollinatörer” tagits fram. Båda rapporterna är framtagna inom ramen för Naturvårdsverkets regeringsuppdrag ”Att samordna och vägleda de myndigheter som har verksamheter som på olika sätt påverkar vilda pollinatörer”.

Författare till rapporterna är Jörgen Wissman (SLU Centrum för biologisk mångfald, Institutionen för stad och land) och Karin Runesson (Volt Biologi).

Allt material är helt fritt att använda.

Naturvårdsverket, december 2022.

Inledning

Pollinering är en viktig ekosystemtjänst. Pollinatörer befruktar både vilda och odlade växter vilket är en förutsättning för att kunna få en produktion av frukt, bär och frön som mat för människor och djur, men också för att vilda växter ska kunna överleva och sprida sig. Många tänker kanske på tambin (honungsbin) när man nämner pollination men de flesta pollinatörer är vilda. Samlingsnamnet för de i naturen förekommande insektsarterna som pollinerar växter är vilda pollinatörer.

Tätortens betydelse för vilda pollinatörer har ökat i takt med att livsmiljöer har försvunnit på

landsbygden. Det här materialet visar hur man i stadsmiljö på olika sätt kan arbeta med åtgärder som gynnar vilda pollinatörer. Genom små justeringar i befintlig skötsel av stadens grönytor går det att skapa goda förutsättningar för pollinatörer i stadsmiljö. Åtgärder som gynnar vilda pollinatörer bidrar många gånger till variation och färgprakt samt ökar attraktiviteten i tätorten. De vilda pollinatörerna är tätt sammanbundet med annan biologisk mångfald genom att till exempel växterna många gånger är helt beroende av att bli pollinerade för att kunna sätta frö.

”Om pollinatörer inte fanns så skulle vi antingen behöva pollinera växter själva eller vara utan bär och frukt samt få minskade skördar av blommande grödor.”

Alla blombesökare pollinerar inte växter

Även om det är väldigt många arter som besöker blommor, är det av olika grad de överför pollen mellan växter. Hur effektiva enskilda arter är på att ta med sig pollen mellan blommor beror bland annat på storlek, beteende och hårlighet.

Foto: Jörgen Wissman.

Lär känna de vilda pollinatörerna

De mest välkända pollinatörerna är kanske tambin och humlor, men det finns en rad andra insekter som också pollinerar växter. Främst handlar det om vildbin (humlor är vildbin), blomflugor och fjärilar. Skalbaggar kan också besöka blommor men bidrar generellt mindre till pollineringen. Artgrupperna som pollinerar har olika behov och lever på olika sätt. För att förstå hur man ska kunna ta hänsyn till och gynna dessa arter kan det vara bra att förstå lite om hur de lever och vad de behöver för att överleva.

Vildbin

I Sverige finns ungefär 300 arter av bin som lever vilt. De är beroende av att både boplatser, övervintringsplatser och födoresurser finns tillgängliga under hela den tid på året när de är aktiva. De vilda bina har tre helt olika livsstrategier: De lever antingen som sociala bin i samhällen (humlor), som solitära bin eller som boparasiter. En övervägande andel (70 procent) av de hotade arterna bygger bon i marken.

Vildbin är en grupp arter som innefattar humlor och en stor mängd bin. Foto: Jörgen Wissman.

Humlor är aktiva från tidig vår till höst. Säsongen börjar med att humledrottningarna letar bo och sedan bygger upp en koloni som sedan varar hela sommaren. Solitära bin är aktiva mycket kortare tid på sommaren. En del arter flyger tidigt och andra senare. De kan vara helt beroende av en eller ett fåtal växtarter i större utsträckning än vad humlorna är. Eftersom vissa arter är så specialiserade kan en minskad mångfald av blommande växtarter ge stora och direkta konsekvenser för vildbin. Boparasiter har utvecklat ett beteende som liknar gökens, det vill säga att de lägger ägg i andra arters bon. Boparasiterna är helt beroende av att de arter som de parasiterar på finns kvar och är så vanliga att deras bon går att hitta.

Fjärilar

Det finns över 2500 fjärilsarter i Sverige. Dessa tillhör vitt skilda grupper där vissa bara är några millimeterstora medan dagfjärilar och svärmare kan ha nära en decimeter i vingspann.

Som vuxna suger fjärilar nektar och flyger mellan olika blommor för att få i sig tillräcklig mängd. De är då beroende av blomrika miljöer. Foto: Jörgen Wissman.

En del av de små fjärilarna kan knappast anses vara pollinatörer eftersom de inte för över pollen, en del lever så kort tid att de inte ens äter något.

Fjärilar är beroende av växter på flera sätt. Många av de större arterna suger nektar ur blommor medan allas larver livnär sig på växter och är därför också känsliga för avbetning, tramp eller slåtter vid "fel" tidpunkt. De olika fjärilsarterna flyger vid olika tider på dygnet och vid olika tider på säsongen. Det betyder att det krävs en stor mängd växtarter med olika blomningstid samt en variation i när markerna betas eller slås för att många olika arter av fjärilar ska kunna finnas.

Blomflugor

I Sverige finns ungefär 400 arter blomflugor. De ses ofta stå still i luften och en del av dem har färgtäckning som härmar bin eller getingar. Endast ett fåtal blomflugor är specialiserade på en växtart. De har ingen lång tunga och besöker därför grunda blommor som korg- eller flockblommiga arter. Blomflugornas larver utvecklas i olika typer av miljöer, exempelvis i fuktigt slam, som växtätare på relativt vanliga växter eller till och med som predatorer på bladlöss. Vissa blomflugelarver lever i död ved, i savande eller i ihåliga träd.

Många arter blomflugor lurar rovdjur genom att efterlikna bin och getingar. Foto: Jörgen Wissman.

Antalet arter och individer minskar

Vilda pollinerande insekter har minskat i antal arter och antal individer under lång tid och en del av dem är allvarligt hotade. Detta beror bland annat på den landskapsomvandling och förändring i jord- och skogsbruk som skett under 1900-talet och fortfarande pågår. Förändringen innebär att lämpliga livsmiljöer som ängar, betesmarker, skogsbeten och gamla träd har försvunnit. De livsmiljöer som finns kvar ligger ofta så långt från varandra att arter får svårt att röra sig mellan dem. Läget är nu så allvarligt att det behövs ett aktivt arbete med åtgärder för att de vilda pollinatörerna ska överleva. Detta är inget fenomen som bara är knutet till Sverige utan har uppmärksammats runt om i hela världen där småskaligt brukande har bytts ut mot rationaliserat brukande i stora enheter. Sverige har egentligen ett bra utgångsläge och möjlighet att vända trenden jämfört med många andra delar av Europa.

Även bekämpningsmedel är en bidragande orsak till minskningen av vildbin. De medel som har mest negativa effekter på pollinatörer är de som innehåller neonikotinoider. De har visat sig minska reproduktionen och överlevnaden hos både vilda och tama bin. Neonikotinoider tas upp av växten och sprids till växtens alla delar inklusive pollen, det vill säga gör hela växten giftig för insekter.

Sedan den 1 oktober 2021 finns ett generellt förbud mot att använda bekämpningsmedel på skolgårdar, lekplatser, parker, koloniträdgårdar och tomtmark.

Vi behöver de vilda pollinatörerna för att kunna upprätthålla god livsmedelsförsörjning. De är också viktiga för att Sverige skall kunna leva upp till miljömålen. För att undvika stora kostnader i framtiden är det viktigt att vända den negativa trenden så att ekosystemtjänsten pollinering bibehålls.

Betande kor håller ner gräset och ger möjlighet för lågvuxna arter att blomma. Samtidigt skapar trampet öppen sand. Foto: Jörgen Wissman.

”

”Att göra insatser för att bevara vilda pollinatörer är ingen kostnad utan en investering inför framtiden.”

Detta behöver vilda pollinatörer

Föda

De vilda pollinatörerna har under miljoner år anpassats tillsammans med de växtarter som de är knutna till. Anpassningarna, som till exempel en begränsad blomningstid, finns för att säkerställa att växten bara attraherar insekter som kan överföra pollen mellan dess blommor. På grund av växternas och de vilda pollinatörernas långa utveckling tillsammans är det praktiskt omöjligt att helt ersätta vilda växter med odlade trädgårdsväxter om mångfalden av vilda pollinatörer ska finnas kvar. Vissa arter av vilda pollinatörer kan nyttja odlade växter, men inte alla. På motsvarande sätt är det inte möjligt att ersätta vilda pollinatörer med till exempel tambin för att alla vilda växter ska kunna bli pollinerade.

Honungsbin och vilda pollinatörer

Tambiet, eller honungsbiet som det också kallas, är inhemskt i Sverige men den ursprungliga birasen används inte mycket i Sverige utan har ersatts med raser eller korsningar som härstammar från andra delar av Europa. Tambiet har varit i människans tjänst i åtminstone 6 000 år och innan detta vittjades troligen vilda bon på honung och vax.

Det diskuteras om tambiet på vissa platser kan konkurrera ut vilda pollinatörer eftersom de använder samma födoreserurs. Studier har visat att vilda bin kan påverkas av konkurrensen om mat, speciellt under tider då blomresurser är små.

En trädgårdshumla besöker trädgårdsväxten äkta stormhatt. Trädgårdshumlor har en lång tunga och är tunga vilket gör att de kan besöka blommor som är svåröppnade eller har lång sporre där nektar göms. Foto: Jörgen Wissman.

Några vanliga anpassningar hos vilda växter i Sverige är:

- Svåröppnade blommor som bara tillräckligt tunga insekter kan öppna. Här hittar vi bland annat ärtväxter som olika klöverarter, käringtand samt lejongapsväxter som gulsporre.
- Blommor som har nektar gömt i en lång sporre som innebär att bara insekter med tillräckligt lång tunga kan nå nektarn. Exempel på sådana arter är riddarsporre, nordisk stormhatt och orkidén brudsporre.
- En viss färg på blomman som attraherar just den pollinatör växten vill locka. Eftersom många av de vilda pollinatörerna använder färger för att lokalisera de rätta blommorna gynnar detta både insekten och växten. Det växten vill är att pollinatören flyger från en blomma till nästa utan att besöka en massa andra växtarter mellan. Detta för att överföringen av pollen ska bli så bra som möjligt. Gula blommor lockar de flesta insekter medan blå blommor är lite mer attraktiva för vissa arter av bin.
- En viss doft, eftersom olika insekter reagerar olika på specifika dofter. Detta är tydligt hos arter som är pollinerade av nattfjärilar där blommorna kan attrahera insekter på långa avstånd. Många av dessa arter kan variera sin doft så att doftar är starkt på natten men svagare på dagen. En välkänd växt som har denna förmåga är kaprifol.
- Växter som luras, som orkidén flugblomster. Blommorna efterliknar honor av en viss art av flugor. Hanarna flyger mellan blommor och försöker para sig vilket gör att växten blir pollinerad.

Olika växter gynnar olika pollinatörer

- Väddväxter är en grupp arter som är mycket uppskattade av vildbin och blomflugor. De vanligaste arterna i Sverige är åker-, ängs- och fältvädd. Väddsandbiet lever enbart av åkervädd och flyger bara under åkerväddens blomningstid i juni-augusti. Om åkervädd försvinner, försvinner också väddsandbiet.
- Blåklockor besöks av många biarter, men några arter är helt knutna till blåklockor, som blåklockesandbi, blåklocksbi och ängssolbi. Dessa arter samlar bara pollen på olika arter av blåklockor och är därför helt beroende av god tillgång på dessa växter.
- Fibblor besöks av alla typer av pollinatörer. De finns i nästan alla slags miljöer och de har blomningstider som varierar från vår till sen höst vilket betyder att de en viktig grupp av växter för pollinatörer. Höstfibbla blommor till exempel när mycket annat har blommat klart och är dessutom lätt att få att trivas i lite magrare gräsmarker som betesmarker eller gräsmattor.
- Sälg är ett mycket viktigt trädslag för insekter som vaknar tidigt på våren. På sälgens blommor syns ofta både humledrottningar och övervintrande fjärilar som till exempel näselfjärilar.

Boplatser

Förutom att de vilda pollinatörerna behöver tillgång till blommor för att få mat så behöver många arter även ha tillgång till boplatser. Eftersom både boplatser och blomresurser måste finnas inom ett relativt kort avstånd är det tyvärr risk att en av dessa två saknas eller är av för dålig kvalitet i dagens landskap.

De viktigaste boplatserna och livsmiljöerna för vilda pollinatörer är:

- **Sandig mark** utan tät vegetation. Många insekter gräver ner sina ägg i långa gångar i sandig mark. Sanden behöver vara solbelyst och varm för att äggen ska utvecklas. Öppen och sandig mark har blivit ovanligt i större delen av landet. Tidigare skapades kontinuerligt större eller mindre områden med öppen mark i landskapet genom betande djur, skogs- och gräsbränder, stormar och eroderande vattendrag.
- **Gamla träd.** Flera grupper av vilda pollinatörer är helt beroende av träd som både livsmiljö och boplatser. Ofta kan hål efter andra insekter som gnagt gångar i den döda veden nyttjas som boplatser (ägg och larvkammare). Grova solbelysta träd är liksom död ved sällsynt i dagens landskap.
- **Vatten.** Näringsrika, grunda och stillastående vatten fungerar som uppväxtmiljöer för vissa vilda pollinatörer, som blomflugor. Mängden stillastående vatten i landskapet har minskat i och med täckdikningar, rationellt brukande och effektivare dränering.
- **Stenrösen,** upplag eller murar utnyttjas av vissa vilda pollinatörer som boplatser. Varma mikromiljöer vid solbelysta stenmiljöer är gynnsamt och stenarna utgör också en buffert som gör att boet får en jämn temperatur över dygnet och mellan varma och kalla dagar. På solbelysta stenar trivs även fjärilar som använder platsen för att öka sin kroppstemperatur inför flygning.

Ett soligt och sandigt skogsbryn värms upp tidigt på säsongen och fungerar som livsmiljö och boplatser för en lång rad vilda pollinatörer. Det är helt avgörande att dessa bryn inte växer igen. Lagom störning av markytan gör att groddplantor av buskar, träd och gräs inte får fäste.
Foto: Jörgen Wissman.

Staden och vilda pollinatörer

Eftersom landsbygden förändras i snabb takt och det inte längre är möjligt för alla arter av vilda pollinatörer att överleva där är det mycket viktigt att också städerna planeras för att kunna bidra till att bevara arter. Vissa livsmiljöer för vilda pollinatörer, som solbelysta äldre träd eller sandiga restytor, eller ”runderatytor” som det också kallas, kan finnas i ganska stor mängd i städer. Parker, trädgårdar och kyrkogårdar kan bidra med en stor blomresurs och en stor variation i miljön. Stadens planteringar är dessutom ofta en inspirationskälla för allmänheten och här hittar många inspiration till sina egna trädgårdar. Att visa hur man kan använda växter som gynnar vilda pollinatörer kan ge stora mervärden.

För att staden ska fungera bra för de vilda pollinatörerna behöver blomrika ytor och boplatser finnas med jämna mellanrum och inte bara på några enstaka platser. Det är därför en fördel att se till helheten och kanske ha en övergripande plan för att knyta ihop viktiga miljöer. Ordningen bevara-restaurera-nyskapa är bra att tänka på eftersom det alltid är bättre, lättare och billigare att bevara än att försöka återskapa biologiska värden. Bibehåll därför blomrika ytor, gamla träd och sandiga marker vid olika typer av exploatering och utveckling av områden.

Vildbin i staden, är det farligt?

Vildbin är fredliga grannar och håller sig helst för sig själva. De flesta arter har också en för klen gadd för att kunna sticka genom människors hud. Vilda bin kommer inte heller fram till mat eller dryck som getingar gör.

Miljöer för både människor och vilda pollinatörer

Att gynna vilda pollinatörer behöver inte betyda att en plats blir ovårdad eller rörig. Tydliga kanter och former är ett sätt att visa att en yta har en medveten skötsel. Likaså att hålla vegetationen kort närmast en gångväg eller att rama in högre vegetation som en blomsterö. För att få större blomrika ytor att kännas som både trygga och tillgängliga platser kan man klippa gångar eller rum inne i ytorna. När man klipper gångar i vegetationen skapas dessutom olika småmiljöer med varma och skuggigare miljöer som kan vara gynnsamt för att attrahera olika arter.

Det är bra att vara utrustad med tålmod i arbetet med att gynna vilda pollinatörer. Många vilda växter blommar inte det första året när man sår dem utan kan ta två eller flera år på sig. Det kan också ta tid för insekterna att hitta till en plats, att etablera boplatser i närheten etc. Det kan därför vara lämpligt att informera om vad det långsiktiga målet är med olika åtgärder som man genomför.

En skylt är bra när man ändrar skötseln av en gräsyta för att gynna vilda pollinatörer. Foto: Karin Runesson.

Så kan vilda pollinatörer gynnas i staden

Låt det finnas gott om inhemska växter

Vissa arter av vilda pollinatörer är tätt knutna till en enda växtart. Dessa specialiserade insekter är extra sårbara och känsliga för förändringar i miljön. Bland dagfjärilarna finns det till exempel flera arter där fjärilshonan bara lägger ägg på en enda växt och när den växten minskar, minskar förutsättningarna för fjärilen. En mångfald av inhemska växter gör att vi kan bevara mångfalden av vilda pollinatörer.

Exempel på åtgärder som ger stora positiva effekter:

- Omvandla gräsmattor till blomrik vegetation. Genom att slå en gräsyta sent på sommaren i stället för fler gånger under en säsong kan blomrik vegetation skapas. Både valet av plats och den återkommande skötseln är viktig för att resultatet ska bli bra. Det bör vara näringsfattigt och det är också viktigt att ta bort det avslagna materialet. Ibland finns vilande frön i jorden som kan ge upphov till blommande växter som är anpassade till platsen och som dessutom är helt gratis. Ibland behöver man däremot förstärka med fröer eller pluggplantor.
- Temporärt blommande gräsmattor kan tillföra blomning under den senare delen av sommaren. Genom att inte klippa gräsmattor under en tid kan man få en enorm blomning av till exempel klöverarter, höstfibbla, brunört och prästkrage.
- Använd inhemska växter även i planteringar. Flera inhemska växter passar till exempel bra som torktåliga och lättskötta alternativ på sämre jordar, som stenpartiväxter etcetera.
- Förhindra spridning och bekämpa invasiva växtarter. En invasiv art som konkurrerar ut den inhemska floran kan helt ändra förutsättningarna för de vilda pollinatörerna.

Näringsfattig jord är viktig

En faktor som ofta är viktig för att vegetation skall kunna innehålla många växtarter och vara rik på blommande inhemska arter är att jorden är fattig på näring. Om det är näringsrika förhållanden konkurreras lågvuxna växter snabbt ut av till exempel bredbladiga gräs, hundkex och åkertistel. Man kan magra ut marken genom att slå vegetationen och ta bort det slagna materialet, men det kan ta mycket lång tid.

En vanlig kortklippt gräsmatta är en ogästvänlig plats för vilda pollinatörer eftersom knappt några växter kan blomma. Här varvas klippta ytor med blommande vegetation. Foto: Thomas Bergström.

Temporärt blommande gräsmattor kan enkelt skapas genom att inte klippa gräset under några veckor.

Använd frön från Sverige

Utländska fröblandningar med till exempel "ängsblommor" innehåller ofta arter som inte växer naturligt i Sverige och som många vilda pollinatörer inte är anpassade till. Använd därför frön som kommer från Sverige när blomrik vegetation ska anläggas. För att bibehålla den genetiska mångfalden hos Sveriges inhemska växter (anpassningar till kyla, torka eller andra lokala förhållanden) är det bra om frön och växter har så lokalt ursprung som möjligt.

Ett alternativ till att köpa fröer är att samla frö från växter i omgivningen. För god grobarhet är det viktigt att fröerna har hunnit mogna

ordentligt på plantan innan man klipper av fröställningen. De insamlade fröerna kan förvaras i flera år om de ligger torrt. Tänk på att lämna kvar en del av fröna och att inte samla i skyddade områden.

De gånger man använder sig av färdiga plantor vinner man mycket på att använda svenskodlade växter (ställ krav på att de är odlade med svenska frön också). Det är större sannolikhet att de blommor under den tid då pollinatörerna behöver dem, att de klarar vårt klimat och man riskerar inte alls i samma utsträckning att få sjukdomar eller invasiva arter med i växtmaterialet.

Planera för nektar och pollen under hela säsongen

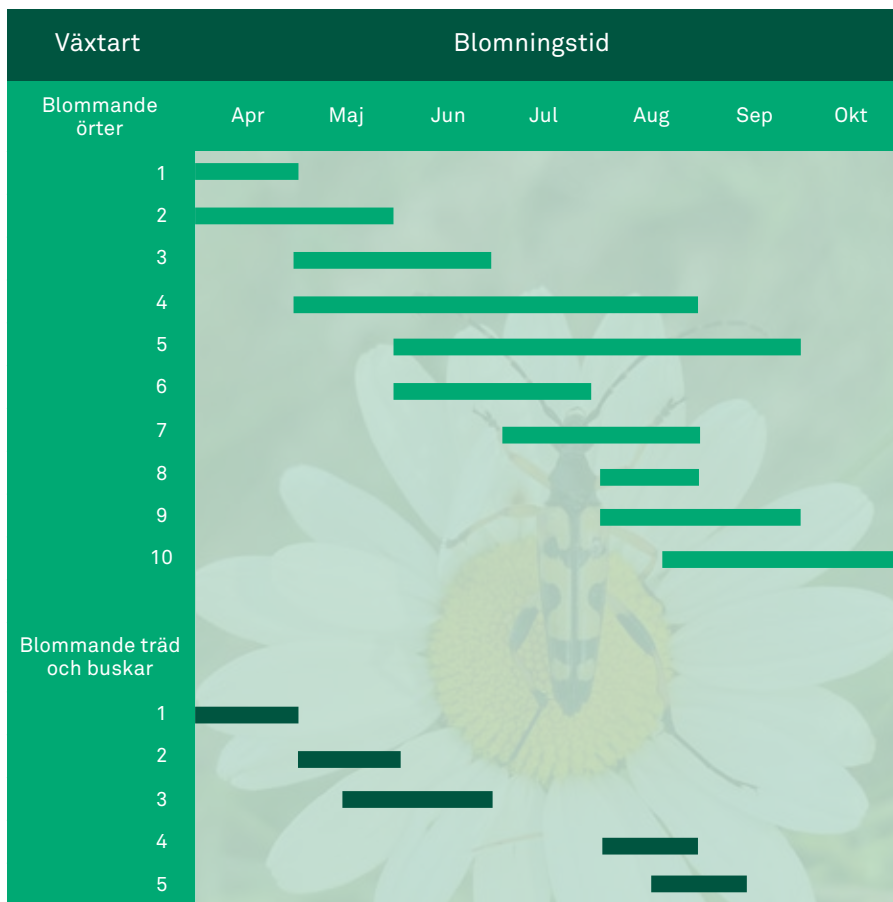
En del vilda pollinatörer kan besöka ett stort spann av växter inklusive trädgårdsväxter. För att gynna dessa är det viktigt att växterna i stadens planteringar avlöser varandra i blomning så att det hela säsongen finns något som blommar. Vildbin behöver hitta föda under just den tid på våren eller sommaren när arten flyger, vilket kan röra sig om så kort tid som ett par veckor. Humlor behöver å andra sidan kontinuerlig tillgång till blommor under lång tid för att kunna bygga upp sina samhällen.

Exempel på åtgärder som ger stora positiva effekter:

- Planera planteringar så att det börjar blomma tidigt om våren. För insekter som vaknar tidigt kan det vara svårt att hitta föda om det är för långt mellan blommorna. Välj till exempel lökväxter som har tidig blomning och trädarter som sälg.
- Välj växter som är rika på pollen och nektar. För blommande örter och kryddväxter är en bra grundregel att lila eller mörkblå perenner, som exempelvis lavendel och kantnepeta, generellt utgör bra pollen- och nektarväxter.

En del förädlade trädgårdssorter innehåller varken pollen eller nektar, till exempel saknas det hos många rosor och andra växter med fyllda blommor och de med svag doft.

- Spara och plantera träd och buskar som blommar. Träd och buskar kan ha en massiv blomning som kompletterar blomningen på marken. Plantera gärna arter som blommar tidigt eller sent eftersom den huvudsakliga blomningen på marken oftast är i juni och juli. Det är också bra att blanda olika arter eftersom blomningstiden sällan varar speciellt länge.
- Se till att det finns en variation i blomformer, blomfärger och höjd där blommorna finns.
- Använd försiktighetsprincipen vid växtval för att undvika arter som kan komma att bli invasiva. En invasiv växt, hur mycket den än blommar, är negativt för alla vilda pollinatörer som är knutna till inhemska växter. Att undersöka hur arter beter sig i länder söder om Sverige kan liknas vid att "framtidssäkra" artvalet och undvika arter som kan förändra sitt beteende i Sverige vid ett förändrat klimat. Enklast är att söka på artens latinska namn följt av ordet "invasive" i en webbläsare.

Genom att skapa en lista över arter och blomningstider i anlagda ytor får man en god överblick över nektar- och pollentillgång. Här är det uppdelat på örter i markskiktet samt träd och buskar.

Bra växter för vilda pollinatörer

Mer information kring växtval finns på Naturvårdsverkets webbplats om pollinering. Här hittar du bland annat faktablad om både vilda växter och trädgårdsväxter som gynnar vilda pollinatörer.

Skapa boplatser

De minsta arterna av vildbin flyger inte mer än 150 meter från sitt bo för att samla föda. Utan boplatser och livsmiljöer blir det därför svårt för de vilda pollinatörerna att överleva, även på blomrika platser. Många åtgärder som ger boplatser åt vilda pollinatörer är också positivt för andra arter. Att till exempel bevara gamla och solbelysta träd gynnar en lång rad andra insekter som lever på, i eller av de olika livsmiljöer som ett stort träd skapar.

Exempel på åtgärder som ger stora positiva effekter:

- Använd sand vid anläggning på lämpliga, soliga platser istället för matjord. Även sandig eller grusig jord är bra så länge vegetationen inte blir för tät.
- Anlägg solexponerade stenrösen, stenpartier eller stenvägar.
- Tätortens gamla träd erbjuder boplatser för bland annat vilda bin. Genom kronavlastning och säkerhetsbeskränning kan man minska risken för att träd behövs fällas.
- När träd trots allt behöver tas ner, gör högstubbar där det är möjligt eller se till att den döda veden hamnar som faunadepåer på en plats där det passar bäst.
- Så kallade bihotell kan göras på olika sätt och införlivas i stadens miljöer som ett komplement till död ved. Ett enkelt sätt är att borra hål i trästrukturer eller bunta ihop bamburör eller andra ihåliga material. Hålen behöver vara minst 10–15 centimeter djupa samt bör skyddas från fåglar genom ett nät på utsidan. Ett faktablad om hur du kan skapa boplatser finns på Naturvårdsverkets webbplats om pollinering.

Bihotell i trä och sand på samma plats när Trafikverket har skapat boplatser för vilda pollinatörer.
Foto: Jörgen Wissman.

Boplatser för vilda pollinatörer kan finnas i ytor och strukturer med flera funktioner. Ett sätt är att kombinera inbjudande sittplatser och bihotell. Foto: Göran Ekeberg.

Goda exempel

Runt om i landet arbetar redan många aktörer med att göra staden mer attraktiv för både vilda pollinatörer och människor.

Foto: Rose-Marie Ederlöv (Sollentuna) och Mats Ahlström (Trollhättan).

Pollineringspark: Härnösand

En stor gräsyta invid järnvägsstationen omvandlas till en blommande pollineringspark. Här blir det ytor med ängsväxter, sandiga områden för boplatser, lökar av vårblommor, blommande buskar samt en perennrabatt med biväxter. I hela området blir det skyltar med information till allmänheten.

Naturvård på kyrkans mark: Sollentuna

Svenska kyrkan har som en del i sitt miljöarbete släppt upp gräset i de områden som inte är gravvårdsmark. Slåtter sker en gång per år med häst. Kyrkan hyr också in får som betar vissa marker under sommaren. Förutom att de vårdar marken ger de betande djuren en rogivande känsla till platsen.

Växtbäddar och bihotell: Trollhättan

Det kommunala fastighetsbolaget Eidar har anlagt växtbäddar för vilda pollinatörer på flera innergårdar. Man har också byggt flyttbara blomlådor med tillhörande bihotell som placeras ut på förskolor i kommunen. Tanken är att projektet ska växa och utökas framöver.

Till sist...

Kunskap är en viktig del i att lyckas med arbetet att gynna vilda pollinatörer. Säkerställ därför att kunskap om biologisk mångfald och vilda pollinatörer finns hos alla medarbetare, det vill säga från de som planerar till de som utför det praktiska arbetet. På så sätt minskar risken för missförstånd och felaktig skötsel. Eftersom alla platser är olika så behövs en bedömning av hur lämplig en åtgärd är samt en viss uppfinningsrikedom för att kunna hitta nya sätt att förena olika funktioner. Mer information om vilda pollinatörer hittar du bland annat på Naturvårdsverkets webbplats om pollinering.